

Principy Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů 2013

Obecné principy

Jedná se o hodnocení výsledků dosažených výzkumnými organizacemi (VO) v uplynulých 5-ti letech.

Dlouhodobé principy hodnocení a financování (DPHF), přijaté Radou v březnu 2011, rozlišují „velké hodnocení“ a „malé hodnocení“. V tomto smyslu je tento dokument návrhem principů „malého hodnocení“, neboť se jedná o hodnocení výsledků (včetně peer review), nikoliv návrh na komplexní hodnocení VO.

Principy navrženého hodnocení jsou zcela odděleny od principů financování VO a přípravy návrhu státního rozpočtu na oblast VaVaI (blíže viz O4 a O5).

- O1.● půjde o kombinaci zhodnocení výsledků, které dosáhly VO, a dalších dvou ukazatelů (viz O3.);
- O2.● hodnocení bude probíhat s ohledem na mezioborové odlišnosti;
- O3.● hodnocení bude založeno na 3 pilířích
 - **aktuální výzkumná výkonnost VO** měřená dle nezávislého objektivního kritéria (např. impakt, citace apod.), případně peer review posouzením, princip si klade za cíl zvyšovat VaV výkonnost dané VO převážně v základním výzkumu;
 - **míra excelence VO** měřená porovnáním několika výsledků, které VO sama vybere jako své nejlepší, vůči ostatním výsledkům v dané oborové skupině, které jako své nejlepší vyberou ostatní VO, tento princip si klade za cíl podporovat zvyšování kvality výzkumu a vývoje;
 - **úspěšnost VO v aplikovaném VaV**, měřená objemem mzdových prostředků vynaložených danou VO na aplikovaný výzkum a získaných z vnějších zdrojů, tento princip si klade za cíl postihnout výkonnost dané VO v oblasti aplikovaného VaV;
- O4.● výstupem Hodnocení budou body, Metodika nebude obsahovat přímou vazbu Hodnocení VO = finance na RVO, neboť konečné rozdělení je v kompetenci poskytovatele;
- O5.● **stanovit vazbu na přípravu SR bude úkolem Rady pro výzkum, vývoj a inovace;**
- O6.● indikátor excelence bude tvořit určitou část (např. 10 %) celkové bodové hodnoty všech výsledků s tím, že meziroční změna tohoto indikátoru bude tvořit max. 5 % z této části;
- O7.● metodika řeší překlenovací období mezi současným stavem a dobou, kdy bude vytvořen nový dokonalejší systém hodnocení založený na výsledcích analýz a projektů, které souběžně probíhají, základní principy metodiky se po tuto dobu nebudou měnit;
- O8.● cílem bude podporovat excelenci, proto se některé parametry budou meziročně korigovat, korekce budou takové, aby nedocházelo ke skokové změně;

- O9.● hodnocení bude formulováno s požadavky na minimální pracnost a maximální jednoduchost;
- O10.● v metodice bude posílen proces kontrol a verifikací výsledků;
- O11.● metodika bude navazovat na minulé renormalizované bodové hodnoty, které v zásadě fixují poměry mezi oborovými skupinami, např. „metodikou 2013“ bude hodnocen pouze poslední rok 2012, ale celkový počet bodů za tento rok bude renormalizován k hodnotě $\frac{1}{4}$ součtu bodů za předchozí 4 roky.

Pilíř I - hodnocení výsledků

- PI.1 ● hodnocení je založeno na zhodnocení těch výsledků obsažených v RIV, které poskytovatel a příslušná VO uplatní pro hodnocení;
- PI.2 ● hodnotí se veškeré výsledky typu J, B, C, D (tzv. publikační výsledky) bez ohledu na to, z jakých zdrojů byly financovány;
- PI.3 ● typy výsledků a jejich definice zůstanou v prvním roce hodnocení tak, jak jsou dány současnou metodikou, dále se budou definice aktualizovat jak dle průběžných zkušeností, tak dle vývoje publikačních zvyklostí;
- PI.4 ● oborové zatřídění výsledků provádí předkladatel výsledku (výzkumná organizace);
- PI.5 ● bodové ohodnocení výsledků probíhá v každé oborové skupině nezávisle;
- PI.6 ● pro každý obor odborné a poradní orgány Rady určí relevantní typy výsledků, na ostatní typy nebude brán zřetel, (např. u oborů fyziky a chemie budou bodovány pouze impaktovaném časopisy);
- PI.7 ● pro tyto typy výsledků bude určen maximální procentní podíl na všech výsledcích daného oboru (tzn., že pokud by se např. 10x zvýšil počet výsledků daného typu, bodová hodnota každého výsledku tohoto typu bude 10 x snížena tak, aby celkový součet bodů všech výsledků daného typu v daném oboru zůstal konstantní);
- PI.8 ● pokud některý typ výsledku v příslušném oboru hranici překročí, bude bodová hodnota všech výsledků tohoto typu úměrně krácena;
- PI.9 ● pokud některý typ výsledku hranice nedosáhne, budou příslušné body převedeny ve prospěch kategorií J_{SC} a J_{IMP} ;
- PI.10 ● obory a oborové skupiny zůstanou většinou definovány dle stávající Metodiky, odborné a poradní orgány Rady budou osloveni s návrhem na návrhy změn pro přerozdělení do 13 oborových skupin;
- PI.11 ● bodovému ohodnocení každého výsledku předchází jeho strojová verifikace prostřednictvím údajů externí autority (např. dle mezinárodního kódu DOI), tj. potvrzení, že výsledek skutečně existuje a odpovídá definici, podezřelé údaje budou podrobeny i manuální verifikaci na základě [http odkazu](#) apod.;
- PI.12 ● fyzickou verifikaci projdou všechny výsledky, kde není možno jejich existenci a splnění definice ověřit u externí autority, toto pravidlo se týká především neimpaktovaných časopisů a knih;
- PI.13 ● výsledkům, které budou v procesu verifikace vyřazeny, bude přidělen záporný počet bodů;
- PI.14 ● výchozí návrhy bodového hodnocení v rámci oborových skupin budou vycházet z Metodiky 2012; bude doplněna kategorie J_{SC} (časopisy vedené v databázi SCOPUS), která bude hodnocena analogicky J_{IMP} ;
- PI.15 ● výsledky typu B a C projdou peer-review hodnocením, principy tohoto hodnocení jsou uvedeny samostatně (podpilíř 1);
- PI.16 ● kategorie výsledků J_{REC} a J_{NEIMP} a D budou podléhat strojové verifikaci a následně budou hodnoceny peer review obdobně, jako výsledky druhu B a C (místo dosavadního paušálního hodnocení);
- PI.17 ● bude zrušeno samostatné bodování „extra časopisů“ (Nature, Science);
- PI.18 ● každá oborová skupina má přidělen procentuální podíl na celkovém počtu bodů a bodové hodnocení je nakonec úměrně upraveno tak, aby tato kvóta byla dodržena.

Podpilíř I. pilíře: - Stručné zásady peer-review hodnocení knih a kapitol (B, C), výsledků J_{REC}, J_{NEIMP} a D

- PI.19 ● Půjde o peer-review hodnocení (hodnotiteli) ve struktuře panelů oborových skupin (10 skupin v Metodice) a oborových sub-panelů (dle oborů RIV; VHP – verifikační a hodnotící panely). Hodnocení bude tedy reflektovat oborová specifika.
- PI.20 ● Procedura bude zahrnovat fyzické verifikace (naplnění definice výsledku původního výzkumu) a hodnocení všech uplatněných výsledků, proces bude rozvržen do dvouletého období.
- Verifikační proces oddělí výsledky, které nesplňují definici dle Metodiky.
 - Hodnotící proces rozřadí zbylé výsledky do 3 až 4 kvalitativních skupin.
- PI.21 ● Zařazování výsledků do kvalitativních skupin:
- Podle hlavních kritérií, která budou reflektovat metodologickou kvalitu zpracování, originalitu, objektivnost atp. Bude poměřováno mezinárodními standardy.
 - Podle doplňkových kritérií, jako rozsah, recenzní posudky, nakladatelství, jazyk, reference, atd.
 - V případech výraznějších rozdílů v hodnocení výsledku dvěma hodnotiteli (nebudou o sobě vědět) dojde k „arbitrážnímu“ hodnocení třetím hodnotitelem, případně rozkladem na jednání sub-panelu.
 - Bude doprovázeno přinejmenším stručným odůvodněním.
- PI.22 ● Relativní bodové rozdíly mezi kvalitativními skupinami budou nastaveny cca v poměru 1 : 5 : 10 : 20 (založeno na zkušenostech z dosavadních verifikací).
- PI.23 ● Proces ustavování (sub)panelů bude přísně dbát na (i) vyloučení konfliktu zájmů, (ii) vysokou odbornost hodnotitelů v daném oboru, (iii) posouzení každého výsledku několika hodnotiteli, (iv) koordinaci uplatňování kritérií napříč (sub)panely, (v) transparentnost.
- Pravidla ustavování VHP a procesní řád budou schváleny RVVI.
 - Práce hodnotitelů (včetně nákladů na dopravu) bude honorována přiměřeně jejich odbornosti a časové zátěži.
- PI.24 ● Logistika a procesy verifikací a hodnocení budou:
- Mít databázovou podporu týkající se evidence verifikovaných výsledků a předběžné kolo IT verifikací.
 - Zahrnovat zázemí pro práci hodnotitelů a panelů, IT nástroje pro hodnotitele a práci předsedů, panelů, sub-panelů.
 - Předem pilotně ověřeny v praxi. Nabízí se možnost pilot provést na již dříve uplatněných výsledcích ve vybraných oborech.

Pilíř II. - hodnocení excellence

obecně:

- PII.1 ● Současné úsilí směřuje k tomu, aby oborové členění v pilíři I i II bylo totožné. Pouze v dobře odůvodněných případech by mohlo docházet k odlišnostem, toto se však předpokládá spíše výjimečně;
- PII.2 ● bude určen způsob stanovení kvóty pro počet předkládaných výsledků vybraných danou VO k expertnímu posouzení, (např. jeden výsledek na každých 10 mil. Kč přijaté institucionální podpory, lze uvažovat i o zahrnutí nákladovosti oborů apod.);
- PII.3 ● bude stanovena periodicita tohoto hodnocení a délka klouzavého období (např. každoročně s pětiletým klouzavým obdobím a s podmínkou, že již hodnocený výsledek nesmí být znovu v pilíři II. hodnocen);
- PII.4 ● pro každý obor bude existovat expertní komise;
- PII.5 ● budou stanovena pravidla pro sestavení expertních komisí a pro jejich fungování, komise výsledky rozřadí do několika tříd s tím, že výsledky v nejvyšší třídě výrazně vynikají (excelují) nad průměr, podíl výsledků, které mohou být v nejvyšší třídě, bude omezen;
- PII.6 ● bude stanoven počet bodů alokovaný na indikátor „excellence“ a maximální meziroční změna;
- PII.7 ● budou stanovena pravidla pro řešení sporů a pro případy, kdy se více institucí hlásí k témuž výsledku;

pro každou VO:

- PII.8 ● *bod zrušen, sjednocen s PII.2*
- PII.9 ● k danému výsledku VO dodá zdůvodnění, proč jej považuje za excelentní (citace, komercializace, zvláště výrazné ovlivnění oboru, atd.);
- PII.10 ● VO uvede obor, ve kterém má být výsledek posuzován;
- PII.11 ● budou stanovena pravidla pro míru příspěvku dané VO k danému výsledku (pokud jde o výsledek více institucí);

pro alokaci celkové bodové hodnoty:

Dále uvedené principy neslouží k sestavení pořadí (tzv. žebříčku) jednotlivých VO, ale o jejich zařazení do jednoho ze tří pásem, dle kterých se potom budou přidělovat body.

- PII.12 ● zpočátku bude tomuto indikátoru alokována malá část celkové bodové hodnoty (např. 8 až 15 %);
- PII.13 ● v roce 2013 bude tímto procentem alokována tato část přes všechny instituce;
- PII.14 ● bod vypuštěn;
- PII.15 ● v dalším roce se každé instituci příslušná bodová část procentuálně zvýší nebo sníží (či nezmění) podle zařazení jejich vybraných výsledků do tříd excellence;
- PII.16 ● výpočet rychlosti zvyšování či snižování konečné bodové hodnoty musí respektovat pravidla:
 - změna je mírná;
 - za nejlepší se přidává, za nejhorší ubírá;
 - suma za obor se nemění;

Pilíř III. - hodnocení výsledků aplikovaného výzkumu

Realizace tohoto pilíře vyžaduje změnu nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Návrh změny je uveden v příloze.

- PIII.1. ● bodové ohodnocení výsledků aplikovaného výzkumu bude odvozeno nikoli z jednotlivých vyprodukovaných výsledků druhu P, F, G, H, N, R, V, S, Z a T, ale z finančních prostředků potřebných pro vyprodukování těchto výsledků, dosažení alespoň jednoho ze jmenovaných druhů výsledků však bude nutnou podmínkou pro zahájení celého popisovaného procesu;
- PIII.2. ● do bodového ohodnocení výsledků aplikovaného výzkumu nebudou započítávány finanční prostředky, které byly získány prodejem těchto výsledků;
- PIII.3. ● hodnocení výsledků aplikovaného výzkumu prostřednictvím odpovídajících „finančních toků“, které jsou velmi dobře měřitelné, bude řešit nejvíce kritizovaný nešvar minulých metodik, a to nárůst velkého množství aplikačních „pseudovýsledků“, které byly často zcela nepotřebné anebo vznikají umělým namnožováním či segmentací výsledků potřebných a žádaných;
- PIII.4. ● tento způsob hodnocení výsledků aplikovaného výzkumu bude zohledňovat skutečnost, že většina těchto výsledků vzniká v rámci projektů aplikovaného výzkumu, s účelovou podporou programů jednotlivých poskytovatelů, např. TAČR, MPO, MŠMT, MV, MZ a dalších, dále z projektů 7 RP EU;
- PIII.5. ● je zajištěno, že v rámci projektů aplikovaného výzkumu poskytovatelé požadují jako výstupy svých projektů zejména výsledky, které spadají do kategorie výsledků aplikovaného výzkumu, tj. výsledky druhu P, F, G, H, N, R, V, S, Z a T, neboť v těchto projektech se prioritně nevyžadují výsledky typu publikací – časopisecké či konferenční články nebo knihy;
- PIII.6. ● v projektech aplikovaného výzkumu finanční prostředky přidělené na řešení (mimo investičních prostředků a služeb), velmi dobře korespondují s pracností, náročností a vloženým umem potřebným k získání uvedených výsledků;
- PIII.7. ● pro řešitele nebude mít význam (z důvodů bodování dle RIV) „namnožovat“ výsledky či zadávat výsledky nepotřebné, omezí se tak raketový nárůst často „jalových“ výsledků aplikovaného výzkumu;
- PIII.8. ● databáze RIV se stane „katalogem“ použitelných a v praxi ověřených výsledků; do RIV by byly ukládány především reálné výsledky aplikovaného výzkumu a RIV se tak stane zejména pro komerční sféru nabídkovým katalogem v praxi již zvládnutých aplikačních řešení;
- PIII.9. ● hodnotit se budou i projekty smluvního výzkumu na základě uzavřené smlouvy, které jsou obvykle sjednávány přímo mezi podniky či organizacemi (soukromého nebo státního sektoru) a VO a ve kterých jsou téměř výhradně požadovány opět výsledky aplikovaného výzkumu druhu P, F, G, H, N, R a Z,
- PIII.10. ● za dodání výsledků projektů smluvního výzkumu proběhne platba, jejíž výše opět vyjadřuje náročnost výzkumné a vývojové práce nutné pro získání těchto výsledků;
- PIII.11. ● kalkulace „finančních toků“ bude omezena pouze na osobní náklady (případně doplňkové náklady), které vyplatila VO svým zaměstnancům (z důvodu

minimalizování vlivu různých subdodávek, prostředků za nákup investic či služeb);

- PIII.12. ● navržené hodnocení je finančně nenáročné na sběr podkladů a obsahuje i jednoduchý a průhledný výpočet výsledných bodů přidělené VO za výsledky aplikovaného výzkumu;
- PIII.13. ● jednotlivým oborovým skupinám budou alokovány prostředky, tj. každé skupině oborů bude přiděleno určité procento bodových hodnot z celku;
- PIII.14. ● tento systém hodnocení pokud bude platný od roku 2013, bude pracovat s „finančními toky“ od roku 2012 včetně,
- PIII.15. ● nebude možné požadovat toto hodnocení za „finanční toky“ vyplývající z projektů aplikovaného výzkumu a smluvního výzkumu, které probíhaly před rokem 2012;
- PIII.16. ● pro toto hodnocení nebude možné uplatnit „finanční toky“ vyplývající z výzkumných záměrů, tuzemských rozvojových projektů, rozvojových projektů z fondů EU (např. OpVk, VaVpI), nebo z infrastrukturních projektů výzkumu a vývoje;

Druhy výsledků

I. Kategorie – Publikační výsledky

J = článek v odborném periodiku, dále se dělí na:

J_{imp} – článek v odborném periodiku, který je obsažen v databázi Web of Science společností Thomson Reuters s příznakem „Article“, „Review“, „Proceedings Paper“ nebo „Letter“, a je publikován v periodiku, jehož impaktní faktor je každoročně zveřejňován v databázi Journal Citation Report (JCR) společností Thomson Reuters.

J_{neimp} – článek v odborném periodiku, který je obsažen ve světově uznávané databázi ERIH nebo SCOPUS.

J_{rec} – článek v odborném periodiku, které je zařazeno v Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v České republice (zveřejněno na www.vyzkum.cz)

B = odborná kniha

C = kapitola resp. kapitoly v odborné knize

D = článek ve sborníku

II. Kategorie – Výsledky aplikovaného výzkumu

P = patent

Z = poloprovoz, ověřená technologie, odrůda, plemeno

F = výsledky s právní ochranou (užitný vzor, průmyslový vzor)

G = technicky realizované výsledky (prototyp, funkční vzorek)

H = poskytovatelem realizované výsledky (výsledky promítnuté do právních předpisů a norem, do směrnic a předpisů nelegislativní povahy závazných v rámci kompetence příslušného poskytovatele)

N = certifikované metodiky, léčebné postupy, památkové postupy, specializované mapy s odborným obsahem

R = software

V = výzkumná zpráva obsahující utajované informace

III. Kategorie – Ostatní výsledky

A = audiovizuální tvorba, elektronické dokumenty

M = uspořádání (zorganizování) konference

W = uspořádání (zorganizování) workshopu

E = uspořádání (zorganizování) výstavy

O = ostatní výsledky, které nelze zařadit do žádného z výše uvedených druhů výsledku

Novelizace nařízení vlády č. 397/2009 Sb.

Zavedení **Pilíře III. - hodnocení výsledků aplikovaného výzkumu**, postaveného na ukazateli výše finančních prostředků vynaložených na vyprodukování aplikovaného výsledku, si vyžádá **novelizaci nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací** (dále jen „NV“).

Pro odůvodnění novelizace předmětného NV lze využít zmocňovacího ustanovení v § 32 odst. 3 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“).

Odůvodnění potřeby novelizace

Sledovaným ukazatelem mají být **osobní náklady** (mzdy), které nejsou v rámci IS VaVaI sledovány, resp. tyto údaje nelze podle stávající právní úpravy zákona ani nařízení vlády č. 397/2009 Sb. **vyžadovat** na jednotlivých poskytovatelích pro jejich předání do IS VaVaI.

Předmětné údaje jsou u poskytovatelů dostupné pro tyto druhy podpor:

1. **účelovou podporu** na řešení grantů a projektů v rámci vydaných rozhodnutí nebo smluv o poskytnutí této podpory (viz ustanovení § 9 odst. 1 písm. j) zákona);
2. **účelovou podporu specifického vysokoškolského výzkumu** (viz čl. 3 písm. b) bod 6 „Pravidel pro poskytování účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum podle zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací“, schválených usnesením vlády ze dne 17. srpna 2009 č. 1021);
3. **účelovou podporu velké infrastruktury** v rámci vydaných rozhodnutí o poskytnutí této podpory (viz ustanovení § 9 odst. 1 písm. j) zákona).

Předmětné údaje nejsou u poskytovatelů dostupné pro dále uvedené druhy podpor a finanční toky¹⁾:

1. **institucionální podporu na rozvoj výzkumných organizací;**
2. **smluvní výzkum** hrazený z finančních prostředků mimo státní rozpočet;
3. **institucionální podporu operačních programů** ve výzkumu, vývoji a inovacích

Závěr

A. Vykazování **osobních a doplňkových nákladů** všech VO na projektech aplikovaného výzkumu, kdy budou započítávány prostředky spojené s osobními a doplňkovými náklady pracovišť u běžících i ukončených projektů, které jsou evidovány v CEP s příznakem „Aplikovaný výzkum“, „Vývoj“ nebo „Inovace“ (projekty poskytovatelů účelové podpory VaVaI, 7. RP EU), nečiní zásadní problém.

¹⁾ Výzkumné organizace mohou dle § 31 odst. 6 zákona do RIV vkládat i údaje o dalších výsledcích dosažených v uplynulých 5 letech, tj. o výsledcích, které nevznikly se státní podporou.

Z hlediska NV se jedná o jednoduchou technickou novelu NV, legislativně je tento proces možný, novelizaci připouští legislativní pravidla vlády.

B. Vykazování **osobních nákladů** odpovídajících mzdám zaměstnanců VO, které byly vyplaceny při řešení projektů smluvního výzkumu a které byly sjednány přímo mezi organizacemi soukromého či státního sektoru a VO je **legislativně významný problém**. Jedná se totiž o evidenci finančních prostředků, které nejsou součástí státního rozpočtu. Dle platné legislativy v IS VaVaI mohou být evidovány pouze finanční prostředky, které jsou součástí státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace.

V tomto druhém případě by byla nutná novela zákona č. 130/2002 Sb.